

Rolnummer 5596
Arrest nr. 67/2014 van 24 april 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 9.1.3 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid, gesteld door de Raad van State.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest nr. 222.476 van 14 februari 2013 in zake de Belgische Staat tegen het Vlaamse Gewest, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 26 februari 2013, heeft de Raad van State de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 9.1.3 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 ‘ houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid ’ (aangehaald als het ‘ Energiedecreet ’) de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat en de Gewesten, in zoverre de daarbij door het Vlaamse Gewest uitgeoefende bevoegdheid dermate verweven is met de federale bevoegdheid op dat stuk dat zij slechts in onderlinge samenwerking tussen de federale Staat en de Gewesten kon worden uitgeoefend ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- de Ministerraad;
- de Vlaamse Regering.

Bij beschikking van 14 januari 2014 heeft het Hof de dag van de terechtzitting bepaald op 20 februari 2014, na de partijen te hebben uitgenodigd, in een uiterlijk op 13 februari 2014 in te dienen aanvullende memorie, waarvan ze een kopie laten toekomen aan de andere partijen binnen dezelfde termijn, te antwoorden op de volgende vragen :

« 1. Wat is de stand van zaken in verband met de goedkeuring en inwerkingtreding van het samenwerkingsakkoord van 22 oktober 2012 gesloten tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende het opnemen van luchtvaartactiviteiten in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap overeenkomstig Richtlijn 2008/101/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG teneinde ook luchtvaartactiviteiten op te nemen in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap ?

2. Wat is de eventuele impact van dat samenwerkingsakkoord op de onderhavige prejudiciële vraag en op het bodemgeschil ? ».

De Vlaamse Regering heeft een aanvullende memorie ingediend.

Bij beschikking van 5 februari 2014 heeft het Hof de zaak verdaagd naar de terechtzitting van 4 maart 2014.

Op de openbare terechtzitting van 4 maart 2014 :

- zijn verschenen :

. Mr. N. Carbonnelle *loco* Mr. M. Martens, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

. Mr. E. Maes *loco* Mr. B. Martel, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

- hebben de rechters-verslaggevers T. Merckx-Van Goey en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur heeft op 28 november 2011 vierentwintig afzonderlijke besluiten genomen, waarmee zij aan verscheidene vliegtuigexploitanten de totale hoeveelheid emissierechten voor het jaar 2012, alsook de totale hoeveelheid emissierechten voor de periode 2013-2020 en de hoeveelheid emissierechten voor elk jaar van die periode, heeft toegewezen. Het besluit waarbij aan de vliegtuigexploitant « VF International » emissierechten zijn toegewezen, is het besluit dat door de Belgische Staat voor de Raad van State wordt bestreden en in het kader waarvan de onderhavige prejudiciële vraag is gesteld. De annulatieberoepen betreffende de andere besluiten zijn nog steeds hangende, aangezien de Raad van State het antwoord van het Grondwettelijk Hof op de onderhavige prejudiciële vraag afwacht.

Die besluiten zijn genomen op grond van artikel 9.1.3 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid (hierna : Energiedecreet), dat uitvoering geeft aan de richtlijn 2008/101/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG teneinde ook luchtvaartactiviteiten op te nemen in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap. Die decretale grondslag is inhoudelijk identiek aan artikel 20ter van het REG-decreet, zoals ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009 houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft. Het Hof heeft dat decreet vernietigd bij zijn arrest nr. 33/2011 van 2 maart 2011, met handhaving van de gevolgen van de vernietigde bepalingen tot de inwerkingtreding van een bij samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat en de gewesten vastgestelde regeling ter uitvoering van de richtlijn 2008/101/EG en uiterlijk tot 31 december 2011.

De Belgische Staat voert voor de Raad van State aan dat artikel 9.1.3 van het Energiedecreet de bevoegdheidsverdelende regels schendt, waardoor de decretale basis van het bestreden besluit ongrondwettig zou zijn en de Raad van State het bestreden besluit nietig zou moeten verklaren. De Raad van State heeft daarom, op vraag van zowel de Vlaamse Regering als de Ministerraad, de onderhavige prejudiciële vraag gesteld.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad zet uiteen dat de in het geding zijnde bepaling, die de decretale grondslag vormt voor het in het bodemgeschil bestreden besluit van de Vlaamse Regering, inhoudelijk identiek is aan artikel 4 van het Vlaamse decreet van 8 mei 2009 tot wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft, dat artikel 20ter in het REG-decreet invoegt en dat door het Hof werd vernietigd bij zijn arrest nr. 33/2011 van 2 maart 2011. De in het geding zijnde bepaling zou bijgevolg behept zijn met dezelfde gebreken. De Ministerraad verzoekt het Hof dan ook om de redenering uit het arrest nr. 33/2011 toe te passen op de in het geding zijnde bepaling.

A.2.1. De Vlaamse Regering verzoekt het Hof om in dat geval de gevolgen van de in het geding zijnde bepaling te handhaven tot en met 31 december 2011. Aldus zouden het besluit waarvan in het bodemgeschil de vernietiging wordt gevorderd en de 23 soortgelijke besluiten met betrekking tot andere luchtvaartexploitanten, hun rechtsgrondslag behouden.

A.2.2. De Ministerraad wijst er evenwel op dat de staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie en Mobiliteit op 23 december 2011 een besluit heeft aangenomen met als doel de tijdelijke vaststelling van de totale hoeveelheid broeikasgasemissierechten die kosteloos worden toegewezen aan de vliegtuigexploitanten voor het jaar 2012 en voor de periode 2013-2020. Daaruit zou voortvloeien dat de door de Vlaamse Regering gevraagde handhaving niet noodzakelijk is, aangezien het risico dat de richtlijn 2008/101/EG niet zou worden uitgevoerd, als gevolg van het federale besluit onbestaande zou zijn.

- B -

B.1. Artikel 9.1.3 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid luidt :

« § 1. Om in aanmerking te komen voor een kosteloze toewijzing van emissierechten voor het jaar 2012 en de periode van 2013-2020, moet een vliegtuigexploitant op uiterlijk 31 maart 2011 een geverifieerd rapport tonkilometergegevens indienen bij de bevoegde autoriteit. Het rapport tonkilometergegevens kan enkel betrekking hebben op tonkilometergegevens voor de periode in 2010 die ingaat vanaf het ogenblik dat de vliegtuigexploitant beschikt over een goedgekeurd monitoringplan tonkilometergegevens. Het door de vliegtuigexploitant ingediende monitoringplan tonkilometergegevens wordt binnen vier maanden na de indiening ervan geverifieerd en, in voorkomend geval, goedgekeurd door de bevoegde autoriteit.

§ 2. Om in aanmerking te komen voor een kosteloze toewijzing van emissierechten uit de bijzondere reserve voor de periode van 2013-2020, moet bij de bevoegde autoriteit uiterlijk op 30 juni 2015 een verzoek worden ingediend door een vliegtuigexploitant :

a) die een luchtvaartactiviteit aanvangt na het jaar waarvoor tonkilometergegevens zijn ingediend overeenkomstig § 1; of

b) van wie het aantal tonkilometers gemiddeld met meer dan 18 % per jaar is gestegen tussen het referentiejaar 2010, waarvoor geverifieerde tonkilometergegevens werden gerapporteerd overeenkomstig § 1, en het jaar 2014,

en van wie de extra activiteit onder punt *a)* of de extra activiteit onder punt *b)* niet geheel of gedeeltelijk een voortzetting is van een eerder door een andere vliegtuigexploitant uitgevoerde luchtvaartactiviteit.

Het verzoek bestaat uit een geverifieerd rapport tonkilometergegevens en bewijzen waaruit blijkt dat de vliegtuigexploitant voldoet aan de criteria onder punt *a)* of punt *b)*.

Het rapport tonkilometergegevens kan enkel betrekking hebben op tonkilometergegevens voor de periode in 2014 die ingaat vanaf het ogenblik dat de vliegtuigexploitant beschikt over een goedgekeurd monitoringplan tonkilometergegevens.

Het door de vliegtuigexploitant ingediende monitoringplan tonkilometergegevens wordt binnen vier maanden na de indiening ervan geverifieerd en, in voorkomend geval, goedgekeurd door de bevoegde autoriteit.

De Vlaamse Regering kan de nadere regels en procedures bepalen voor inhoud, indiening en goedkeuring van het verzoek om in aanmerking te komen voor een kosteloze toewijzing van emissierechten uit de bijzondere reserve voor de periode van 2013-2020 en kan de nadere regels bepalen voor de kosteloze toewijzing van emissierechten uit de bijzondere reserve voor de periode van 2013-2020.

§ 3. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels en procedures voor de inhoud, indiening, verificatie en goedkeuring van een monitoringplan tonkilometergegevens zoals bedoeld in § 1 en § 2.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels en procedures voor de inhoud, indiening en verificatie van het rapport tonkilometergegevens zoals bedoeld in § 1 en § 2.

§ 4. De bevoegde autoriteit dient uiterlijk op 30 juni 2011 alle door de vliegtuigexploitanten overeenkomstig § 1 ingediende rapporten tonkilometergegevens in bij de Europese Commissie.

De bevoegde autoriteit dient uiterlijk op 31 december 2015 alle door de vliegtuigexploitanten overeenkomstig § 2 ingediende en goedgekeurde verzoeken in bij de Europese Commissie.

§ 5. De bevoegde autoriteit berekent en publiceert in het *Belgisch Staatsblad* binnen drie maanden na de datum waarop de Europese Commissie haar Emissierechtenbesluit neemt, de volgende hoeveelheden :

a) de totale hoeveelheid emissierechten die voor het jaar 2012 wordt toegewezen aan elke vliegtuigexploitant van wie het rapport tonkilometergegevens door de bevoegde autoriteit bij de Europese Commissie is ingediend overeenkomstig § 4, eerste lid;

b) de totale hoeveelheid emissierechten die voor de periode 2013-2020 wordt toegewezen aan elke vliegtuigexploitant van wie het rapport tonkilometergegevens door de bevoegde autoriteit bij de Europese Commissie is ingediend;

c) de hoeveelheid emissierechten die voor elk jaar van de periode 2013-2020 aan elke vliegtuigexploitant wordt toegewezen.

De bevoegde autoriteit berekent en publiceert in het *Belgisch Staatsblad* binnen drie maanden na de datum waarop de Europese Commissie haar Bijzondere reserve-emissierechtenbesluit neemt, de volgende hoeveelheden :

a) de totale hoeveelheid emissierechten die uit de bijzondere reserve voor de periode 2013-2020 wordt toegewezen aan elke vliegtuigexploitant wiens verzoek door de bevoegde autoriteit bij de Europese Commissie is ingediend overeenkomstig § 4, tweede lid;

b) de hoeveelheid emissierechten die aan elke vliegtuigexploitant voor elk volledig kalenderjaar dat overblijft in de periode 2013-2020, is toegewezen.

§ 6. Met ingang van het jaar 2010 moet een vliegtuigexploitant jaarlijks op uiterlijk 1 januari beschikken over een goedgekeurd monitoringplan CO₂-emissies. De vliegtuigexploitant moet zijn goedgekeurd monitoringplan CO₂-emissies aanpassen en opnieuw ter goedkeuring voorleggen aan de bevoegde autoriteit, indien er zich tijdens het lopende kalenderjaar nader door de Vlaamse Regering te bepalen wijzigingen voordoen die een impact hebben op de monitoringsmethodologie. Het monitoringplan CO₂-emissies wordt binnen vier maanden na indiening door de vliegtuigexploitant, geverifieerd en, in voorkomend geval, goedgekeurd door de bevoegde autoriteit.

In afwijking van het eerste lid, bepaalt de Vlaamse Regering vanaf wanneer een vliegtuigexploitant die een luchtvaartactiviteit aanvangt na 31 augustus 2009, moet beschikken over een goedgekeurd monitoringplan CO₂-emissies. De vliegtuigexploitant moet zijn goedgekeurd monitoringplan CO₂-emissies aanpassen en opnieuw ter goedkeuring voorleggen aan de bevoegde autoriteit, indien er zich tijdens het lopende kalenderjaar nader door de Vlaamse Regering te bepalen wijzigingen voordoen die een impact hebben op de monitoringsmethodologie. Het monitoringplan CO₂-emissies wordt binnen vier maanden na indiening door de vliegtuigexploitant, geverifieerd en, in voorkomend geval, goedgekeurd door de bevoegde autoriteit.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels en procedures voor de inhoud, indiening, verificatie en goedkeuring van een monitoringplan CO₂-emissies en voor de wijziging ervan.

§ 7. Met ingang van het jaar 2011 moet een vliegtuigexploitant elk jaar op uiterlijk 31 maart een als bevredigend geverifieerd CO₂-emissiejaarrapport indienen bij de bevoegde autoriteit. De verificateur neemt een beslissing over het al dan niet bevredigend karakter van het bij hem ingediende CO₂-emissiejaarrapport binnen een termijn van 2 maanden, te rekenen vanaf de datum van de indiening van het CO₂-emissiejaarrapport door de vliegtuigexploitant bij de verificateur. Indien de vliegtuigexploitant geen als bevredigend geverifieerd CO₂-emissiejaarrapport indient op uiterlijk 31 maart van elk jaar met ingang van het jaar 2011, dan wordt een alternatief emissiecijfer bepaald door de bevoegde autoriteit.

Een vliegtuigexploitant van wie het CO₂-emissiejaarrapport van het voorgaande kalenderjaar uiterlijk op 31 maart van het lopende jaar niet is geverifieerd als bevredigend, mag geen emissierechten meer overdragen, totdat dat rapport is geverifieerd als bevredigend, of totdat krachtens het eerste lid een alternatief emissiecijfer is bepaald en ingegeven in het nationaal register.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels en procedures voor de inhoud, indiening en verificatie van een CO₂-emissiejaarrapport.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels en procedures voor de bepaling van het alternatieve emissiecijfer.

§ 8. Met ingang van het jaar 2013 moet een vliegtuigexploitant elk jaar tegen uiterlijk 30 april emissierechten inleveren ter dekking van de CO₂-emissies van het voorgaande jaar. De Vlaamse Regering bepaalt daarvoor de nadere regels en procedures ».

B.2. Uit de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt dat het Hof wordt verzocht zich uit te spreken over de verenigbaarheid van die bepaling met de bevoegdheidverdelende regels met toepassing waarvan het Hof het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 « houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft » heeft vernietigd.

B.3.1. Bij zijn arrest nr. 33/2011 van 2 maart 2011 heeft het Hof alle bepalingen van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 « houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft » om de volgende redenen vernietigd :

« B.3.1. In het eerste middel voert de Brusselse Hoofdstedelijke Regering aan dat het bestreden decreet de artikelen 5,[...] 39, 134 [...] van de Grondwet en de artikelen 2 en 6 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen schendt, in zoverre het activiteiten die plaatsvinden in het luchtruim (eerste onderdeel) [...] zou regelen.

[...]

B.4.1. Artikel 6, § 1, II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen bepaalt :

‘ Wat het leefmilieu en het waterbeleid betreft :

1° De bescherming van het leefmilieu, onder meer die van de bodem, de ondergrond, het water en de lucht tegen verontreiniging en aantasting, alsmede de strijd tegen de geluidshinder;

[...]’.

B.4.2. Voor zover zij er niet anders over hebben beschikt, hebben de Grondwetgever en de bijzondere wetgever aan [...] de gewesten de volledige bevoegdheid toegekend tot het uitvaardigen van regels die eigen zijn aan de hun toegewezen aangelegenheden.

Op grond van het voormelde artikel 6, § 1, II, zijn de gewesten bevoegd voor de voorkoming en bestrijding van de verschillende vormen van milieuverontreiniging; de gewestwetgever vindt in het 1° van die bepaling de algemene bevoegdheid die hem in staat stelt hetgeen betrekking heeft op de bescherming van het leefmilieu, onder meer van de lucht, tegen verontreiniging en aantasting, te regelen.

B.4.3. Uit de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 vloeit voort dat de aan de gewesten toegewezen bevoegdheid inzake de bescherming van de lucht onder meer betrekking heeft op de aangelegenheden welke werden geregeld bij de wet van 28 december 1964 betreffende de bestrijding van de luchtverontreiniging (*Parl. St., Senaat, 1979-1980, nr. 434/1, p. 13*).

Luidens artikel 2 van de voormelde wet van 28 december 1964 wordt onder ‘luchtverontreiniging’ verstaan ‘het in de lucht lozen, ongeacht de oorsprong van gassen, vloeistoffen of vaste stoffen, die de gezondheid van de mens kunnen aantasten, nadelig kunnen zijn voor dieren en planten of schade kunnen toebrengen aan goederen en aan stads- en natuurschoon’.

B.4.4. Uit wat voorafgaat vloeit voort dat de bevoegdheid van de gewesten inzake de bescherming van de lucht de bevoegdheid omvat om maatregelen te nemen teneinde de uitstoot van broeikasgassen in de lucht te verminderen. Die bevoegdheid is niet beperkt tot vaste installaties, maar betreft elke uitstoot van broeikasgassen, ongeacht de oorsprong. Gelet op de weerslag van broeikasgassen op het leefmilieu, en inzonderheid op het klimaat, vermogen de gewesten bijgevolg maatregelen te nemen teneinde de uitstoot van broeikasgassen door vliegtuigen te verminderen, voor zover zij evenwel hun territoriale bevoegdheid niet overschrijden.

B.5. De artikelen 5, 39 en 134 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 2 en 19, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en met de artikelen 2, § 1, en 7 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, hebben een exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling tot stand gebracht. Een zodanig stelsel veronderstelt dat het onderwerp van iedere regeling die een gewestwetgever uitvaardigt, moet kunnen worden gelokaliseerd binnen het gebied waarvoor hij bevoegd is, zodat iedere concrete verhouding of situatie slechts door één enkele wetgever wordt geregeld.

B.6.1. Uit het voormelde artikel 18*bis* van de richtlijn 2003/87/EG vloeit voort dat België de administrerende lidstaat is voor, enerzijds, de vliegtuigexploitanten aan wie de bevoegde Belgische overheid overeenkomstig de bepalingen van de verordening (EEG) nr. 2407/92 van de Raad van 23 juli 1992 ‘betreffende de verlening van exploitatievergunningen aan luchtvaartmaatschappijen’ een geldige exploitatievergunning heeft verleend en, anderzijds, de andere vliegtuigexploitanten waarvan het grootste deel van de geschatte luchtvaartemissies van de door hen in het referentiejaar uitgevoerde vluchten aan die lidstaat kan worden toegeschreven.

B.6.2. De bevoegdheid van een administrerende lidstaat strekt zich uit tot alle vluchten van de betrokken vliegtuigexploitanten die vertrekken van of aankomen op een luchtvaartterrein dat gelegen is op het grondgebied van een lidstaat van de Europese Unie.

B.7. Uit artikel 20*bis* van het REG-decreet van 2 april 2004, zoals ingevoegd bij artikel 4 van het decreet van 8 mei 2009, vloeit voort dat het Vlaamse Gewest de administratieve controle uitoefent van de vliegtuigexploitanten die onder de administratieve bevoegdheid van België vallen en waarvan de meeste in het referentiejaar uitgestoten CO₂-emissies aan het Vlaamse Gewest worden toegekend. Die controle strekt zich uit tot alle vluchten van de betrokken vliegtuigexploitanten die vertrekken van of landen op een luchtvaartterrein dat gelegen is op het grondgebied van een lidstaat van de Europese Unie, met inbegrip van de

vluchten die niet vertrekken van of landen op een luchtvaartterrein dat gelegen is op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

B.8.1. Hoewel het in artikel 20*bis* van het REG-decreet vervatte criterium om de emissies van broeikasgassen afkomstig van de luchtvaart in het Vlaamse Gewest te lokaliseren, sterk is geïnspireerd op het criterium dat in artikel 18*bis* van de richtlijn 2003/87/EG wordt gebruikt om de bevoegdheid over vliegtuigexploitanten die niet over een geldige exploitatievergunning van een lidstaat van de Europese Unie beschikken voor de toepassing van die richtlijn toe te wijzen aan een welbepaalde lidstaat van de Europese Unie, dient te worden nagegaan of dat criterium de exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling tussen de gewesten en de federale Staat in acht neemt.

Het in artikel 20*bis* van het REG-decreet gehanteerde criterium heeft tot gevolg dat het Vlaamse Gewest bevoegdheid beoogt uit te oefenen over emissies die zich slechts zeer ten dele voordoen in het luchtruim van dat Gewest. Wat de vluchten betreft die landen op of opstijgen van op een in het Vlaamse Gewest gelegen luchtvaartterrein, zullen, mede vanwege de beperkte oppervlakte van dat Gewest en een weinig ontwikkelde binnengewestelijke luchtvaart, die emissies hoofdzakelijk plaatsvinden in het luchtruim buiten dat Gewest. Een gedeelte van die emissies zal plaatsvinden in het luchtruim van de andere gewesten of in het luchtruim boven de Belgische mariene gebieden, welke tot de territoriale bevoegdheid van de federale overheid behoren. Een nog groter deel van de bedoelde emissies zal plaatsvinden in het luchtruim van andere lidstaten van de Europese Unie of daarbuiten. Maar ook emissies van vluchten welke geheel niet het luchtruim van het Vlaamse Gewest aandoen, zijn beoogd, aangezien het principe dat er slechts één administrerende overheid mag zijn per vliegtuigexploitant, in combinatie met het criterium van artikel 20*bis* van het REG-decreet, tot gevolg heeft dat emissies van bepaalde vluchten welke uitsluitend andere gewesten of andere lidstaten van de Europese Unie aandoen, onder het toepassingsgebied van de bestreden regeling vallen, zodra die vluchten worden uitgevoerd door een vliegtuigexploitant die met toepassing van het bedoelde criterium onder de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest zou vallen.

Omgekeerd worden niet alle emissies die in het luchtruim van het Vlaamse Gewest plaatsvinden, beoogd. Meer zelfs, de overgrote meerderheid van bedoelde emissies valt buiten het toepassingsgebied van de bestreden regeling, nu, hoewel zij afkomstig zijn van vluchten van of naar in het Vlaamse Gewest gelegen luchtvaartterreinen, die vluchten worden uitgevoerd door vliegtuigexploitanten voor wie andere lidstaten of gewesten als administrerende overheid optreden, of omdat zij afkomstig zijn van vluchten uitgevoerd door dergelijke vliegtuigexploitanten zonder landing in het Vlaamse Gewest.

B.8.2. Hoewel het bestreden criterium sterk gelijkert op het subsidiaire criterium dat om redenen van beperking van administratieve lasten voor vliegtuigexploitanten door de richtlijn 2003/87/EG wordt gebruikt om de controle over de emissies van niet-EU-vliegtuigexploitanten toe te wijzen aan één of andere lidstaat, is het niet geschikt om de emissies van broeikasgassen afkomstig van de luchtvaart, waarvoor België krachtens voormelde richtlijn bevoegd is, te lokaliseren binnen de territoriale bevoegdheid van het Vlaamse Gewest.

B.9. Het eerste onderdeel van het eerste middel is in die mate gegrond.

Nu alle bepalingen van het decreet van 8 mei 2009 ‘ houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft ’ onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, dient het decreet in zijn geheel te worden vernietigd.

[...] ».

B.3.2. Artikel *20bis* van het decreet van het Vlaamse Gewest van 2 april 2004 « tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in het Vlaamse Gewest door het bevorderen van het rationeel energiegebruik, het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en de toepassing van flexibiliteitsmechanismen uit het Protocol van Kyoto », ingevoegd bij artikel 4 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 « houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft », bepaalde, alvorens te worden vernietigd bij het arrest nr. 33/2011 :

« Voor het jaar 2012 en de periode van 2013-2020 wordt de administratieve controle van de vliegtuigexploitant die onder de administratieve bevoegdheid van België valt, verzorgd door het gewest dat de meeste CO₂-emissies, uitgestoten door de vliegtuigexploitant in het referentiejaar, krijgt toegekend.

Het Vlaamse Gewest krijgt voor elke vliegtuigexploitant de CO₂-emissies toegekend van alle vluchten die betrekking hebben op een luchtvaartactiviteit die nader door de Vlaamse Regering zal worden bepaald, en die :

a) vertrekken vanuit luchtvaartterreinen, gelegen op het grondgebied van het Vlaamse Gewest;

b) landen op luchtvaartterreinen, gelegen op het grondgebied van het Vlaamse Gewest, op voorwaarde dat die vluchten niet vertrekken vanuit een lidstaat van de Europese Unie ».

De bewoordingen van die bepaling zijn identiek aan die van artikel 9.1.2 van het decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid.

B.3.3. De bewoordingen van artikel *20ter* van het decreet van het Vlaamse Gewest van 2 april 2004, ingevoegd bij artikel 4 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 « houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft », vóór de vernietiging ervan bij het arrest nr. 33/2011, waren identiek aan die van artikel 9.1.3 van het decreet van 8 mei 2009, bepaling die door de prejudiciële vraag wordt beoogd.

B.4. Uit hetgeen voorafgaat, vloeit voort dat, naar het voorbeeld van het vernietigde decreet van het Vlaamse Gewest van 2 april 2004, de in het geding zijnde bepaling de artikelen 5, 39 en 134 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 2 en 19, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en met de artikelen 2, § 1, en 7 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, schendt.

B.5. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

B.6.1. De Vlaamse Regering verzoekt het Hof in haar memorie om de gevolgen van de met de bevoegdheidverdelende regels strijdig geachte bepaling te handhaven tot uiterlijk 31 december 2011. In haar aanvullende memorie verzoekt zij het Hof de gevolgen van de in het geding zijnde bepaling te handhaven tot op het ogenblik van de inwerkingtreding van het samenwerkingsakkoord van 2 september 2013 gesloten tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest « betreffende het opnemen van luchtvaartactiviteiten in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap overeenkomstig Richtlijn 2008/101/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG teneinde ook luchtvaartactiviteiten op te nemen in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap ».

B.6.2. De handhaving van de gevolgen dient als een uitzondering op de declaratoire aard van het in het prejudicieel contentieux gewezen arrest te worden beschouwd. Alvorens te beslissen de gevolgen van de in het geding zijnde bepaling te handhaven, moet het Hof vaststellen dat het voordeel dat uit de niet-gemoduleerde vaststelling van ongrondwettigheid voortvloeit, buiten verhouding staat tot de verstoring die zij voor de rechtsorde met zich zou meebrengen.

B.6.3. Zoals de Vlaamse Regering aangeeft in haar aanvullende memorie, daarin ter terechtzitting gevolgd door de Ministerraad, heeft het voormelde samenwerkingsakkoord geen rechtstreekse impact op de prejudiciële vraag en het bodemgeskil.

Bovendien zijn de bij de Raad van State bestreden ministeriële besluiten genomen op 28 november 2011, zodat een handhaving van de gevolgen van de in het geding zijnde bepaling tot uiterlijk 31 december 2011, zoals het Hof heeft beslist met zijn arrest nr. 33/2011 van 2 maart 2011 ten aanzien van de identieke bepaling vervat in het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 « houdende wijziging van het REG-decreet van 2 april 2004, wat de uitbreiding tot luchtvaartactiviteiten betreft » en met zijn arrest nr. 76/2012 van 14 juni 2012 ten aanzien van analoge bepalingen van het decreet van het Waalse Gewest van 6 oktober 2010 « tot wijziging van het decreet van 10 november 2004 tot invoering van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten, tot oprichting van een ‘ Fonds wallon Kyoto ’ (Waals Kyotofonds) en betreffende de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto », voldoende is om die besluiten hun rechtsgrondslag niet te ontnemen.

Mocht in afwachting van de inwerkingtreding van een samenwerkingsakkoord zoals bedoeld in de voormelde arresten van het Hof de noodzaak bestaan om nieuwe reglementaire of individuele administratieve handelingen te stellen om gepaste uitvoering te geven aan de richtlijn 2008/101/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 « tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG teneinde ook luchtvaartactiviteiten op te nemen in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap » staat het in voorkomend geval aan de Raad van State te beoordelen of de gevolgen van eventueel te vernietigen administratieve handelingen dienen te worden gehandhaafd.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 9.1.3 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid schendt de artikelen 5, 39 en 134 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 2 en 19, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en met de artikelen 2, § 1, en 7 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen.

- De gevolgen van die decretale bepaling worden gehandhaafd tot 31 december 2011.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 24 april 2014.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

A. Alen